บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการเตรียมมารดาต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรก ที่มารับบริการฝากครรภ์ คลอด และนอนพักรักษาตัวภายหลังคลอดที่ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2552 เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 ราย กลุ่มทดลอง 10 ราย และกลุ่มควบคุม 10 ราย ผลการศึกษานำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 คะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรก

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาที่มีบุตรคนแรกจำนวน 20 ราย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 10 ราย และกลุ่มควบคุม 10 ราย กลุ่มควบคุมมีอายุระหว่าง 20-35 ปี อายุเฉลี่ย 24.90 ปี และกลุ่มทดลองมีอายุระหว่าง 20-35 ปี อายุเฉลี่ย 25.80 ปี ระดับการศึกษาทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 60 ลักษณะครอบครัวทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นครอบครัวขยายมีสามีและญาติช่วยดูแลและเลี้ยงดูบุตรในระยะหลังคลอด ส่วนอาชีพทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองส่วนใหญ่ร้อยละ 60 เป็นแม่บ้าน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว การมีผู้ช่วยในการเลี้ยงดูบุตร สุขภาพมารดา ประสบการณ์ในการเลี้ยงดูทารก สุขภาพบุตร ลักษณะบุตร (n = 20 คน)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มควบคุม (n=10)		กลุ่มทดลอง (n=10)		**p-value**
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
อายุ	($\overline{X}$ = 24.90, SD = 4.93)		($\overline{X}$ = 25.80, SD = 5.29)		.761[ก]
20 – 35 ปี	10	100	10	100	
ศาสนาพุทธ	10	100	10	100.00	
ระดับการศึกษา					1.00[ข]
ประถมศึกษา	1	10.00	1	10.00	
มัธยมศึกษา	6	60.00	6	60.00	
ปวช. หรือ ปวส.	2	20.00	2	20.00	
ปริญญาตรีขึ้นไป	1	10.00	1	10.00	
อาชีพ					.572[ข]
แม่บ้าน	6	60.00	6	60.00	
รับจ้าง	3	30.00	3	30.00	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	1	10.00	0	00.00	
รับราชการ	0	00.00	1	10.00	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว	$\overline{X}$ = 6,200, SD = 2,213.59)		$\overline{X}$ =8,350, SD =4,666.96)		.377[ก]
3,000 – 5,000 บาท	5	50.00	2	20.00	
5,000 – 10,000 บาท	4	40.00	6	60.00	
10,000 บาท ขึ้นไป	1	10.00	2	20.00	
ความพอเพียงของรายได้					628[ค]
พอเพียง	8	80.00	6	60.00	
ไม่พอเพียง	2	20.00	4	40.00	
สถานภาพสมรส					
คู่	10	100.00	10	100.00	

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มควบคุม (n=10)		กลุ่มทดลอง (n=10)		p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ลักษณะครอบครัว					1.00ก
ครอบครัวขยาย	9	90.00	9	90.00	
ครอบครัวเดี่ยว	1	10.00	1	10.00	
การมีผู้ช่วยในการเลี้ยงดู					1.00ก
บุตร	10	100.00	9	90.00	
มี	0	00.00	1	10.00	
ไม่มี					
สุขภาพมารดา					
แข็งแรง	10	100.00	10	100.00	
ประสบการณ์ในการเลี้ยง					1.00ก
ทารก	4	40.00	7	70.00	
มี	6	60.00	3	30.00	
ไม่มี					
สุขภาพบุตร					
แข็งแรง	10	100.00	10	100.00	
ลักษณะบุตร					
เลี้ยงง่าย	10	100.00	10	100.00	

ก = Mann-Whitney U test

ข = Chi-square test

ค = Fisher exact probability test

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 2 คะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรก

กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาอยู่ในระดับสูง กลุ่มควบคุมมีคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาอยู่ระหว่าง 85-112 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 100.50 ส่วนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาอยู่ระหว่าง 85-114 คะแนน คะแนนเฉลี่ย 103.00 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาระหว่างกลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มอิสระต่อกัน (Mann-Whitney u-test) พบว่า คะแนนของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2

คะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาหลังการทดลองระหว่างกลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	min-max	$\overline{X}$	SD.	U	p-value
กลุ่มควบคุม (n=10)	85-112	100.50	9.44	42.00	.579
กลุ่มทดลอง (n=10)	85-114	103.00	9.82		

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการเตรียมมารดาต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรก ที่มารับบริการฝากครรภ์ คลอดและนอนพักรักษาตัวภายหลังคลอดที่ โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาในระยะ 6 สัปดาห์หลังคลอดของมารดาที่มีบุตรคนแรก พบว่า คะแนนความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีคะแนนสูงทั้งสองกลุ่ม ทั้งนี้อธิบายได้ว่า

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อการทำวิจัยครั้งนี้อาจเกิดจากความเสี่ยงของความตรงภายในดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1.1 ผลของประวัติ (history) ของเหตุการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้น ในระหว่างการทำการทดลองและผลที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับตัวแปรอิสระที่ทำการศึกษา (Burns & Grove, 2005) กล่าวคือ ช่วงเวลาระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ทางโรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก มีนโยบายของโรงพยาบาล ให้หญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก ทุกรายเข้าร่วมโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อการคลอด ทำให้หญิงมีครรภ์ต้องมาโรงพยาบาลเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อการคลอดตลอดการระยะตั้งครรภ์จำนวน 3 ครั้ง ซึ่งเนื้อหาในการให้ข้อมูลแก่มารดาที่มีบุตรคนแรกประกอบด้วยกลไกการคลอด การบรรเทาการเจ็บปวด การออกกำลังกายระหว่างตั้งครรภ์ การเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา โดยเนื้อหาในการให้ความรู้มีความใกล้เคียงกับแผนการสอนการเตรียมมารดาต่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาของมารดาที่มีบุตรคนแรกของผู้วิจัย จึงทำให้กลุ่มควบคุมได้รับการส่งเสริมความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้กลุ่มควบคุมมีความรู้สึกมั่นใจในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร ซึ่งความมั่นใจในตนเองและความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยทำนายหลักในความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นมารดาในระยะแรกหลังคลอดและ 8 เดือนหลังคลอด ความสามารถในการปฏิบัติพฤติกรรมการเป็นมารดาเป็นปัจจัยทำนายการมีความผูกพันกับบุตร (Mercer & Ferketich, 1994) การศึกษาของ วอร์กเกอร์ และคณะ (Walker et al., 1986) พบว่า ความมั่นใจในการดำรงบทบาทมารดามีความสัมพันธ์กับความสามารถในการให้นมบุตรในมารดาครรภ์แรก และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำนายความสามารถในการแสดงพฤติกรรมของมารดาในระยะหลังคลอด และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำรงบทบาทมารดา (พรทิพย์ วงศ์วิเศษสิริกุล, 2540; Hankla, 2001; Mercer & Ferketich, 1994) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาวะด้านจิตใจและบุคลิกภาพของมารดามีส่วนในการส่งเสริมการดำรงบทบาทมารดาให้มีการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น จึงทำให้ความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดาไม่แตกต่างระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2 ผลจากการที่ตัวอย่างวิจัยขาดหายไป (subject mortality) ซึ่งอาจทำให้ผลที่ได้ไม่มีความสมบูรณ์ ยากแก่การเปรียบเทียบ (Burns & Grove, 2005) โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดลองสองกลุ่มมีอิสระต่อกัน (two samping independent groups test) ซึ่งอาศัยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (power analysis) ที่ .80 กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กำหนดอิทธิพลของตัวแปร (effect size) .05 สำหรับวิจัยทางการพยาบาลขนาดความสัมพันธ์ที่ต้องการศึกษาควรอยู่ในระดับปานกลางคือ 0.4-0.6 จึงสามารถเห็นผลการวิจัยทางคลินิกที่ชัดเจน จากตารางกลุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 22 ราย (Burns & Grove, 2005) อีกทั้งยังคำนึงถึงอัตราการออกจากการวิจัย (attrition) เท่ากับร้อยละ 20 (Polit & Hungler, 1999) ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กลุ่มตัวอย่างเป็น 52 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองกลุ่มละ 26 ราย แต่ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มทดลองได้เพียง 10 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สามารถเข้าร่วมโปรแกรมได้ครบตามกำหนด กลุ่มตัวอย่างมีภาวะแทรกซ้อนในขณะคลอดจึงยุติการคลอดด้วยการด้วยวิธีผ่าตัดคลอดทางหน้าท้อง บุตรแรกเกิดมีภาวะแทรกซ้อน น้ำหนักแรกเกิดน้อยกว่า 2500 กรัม จึงถูกแยกกับมารดาภายหลังคลอด ทำให้ผู้วิจัยต้องให้ยุติการเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามที่กำหนดไว้

1.3 ผลของการใช้เครื่องมือ (Instrumentation) (Burns & Grove, 2005) โดยแผนการเตรียมมารดาเพื่อความสำเร็จในการดำรงบทบาทมารดา ใช้ระยะเวลาในการ ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลนานถึง 17 สัปดาห์ ต่อกลุ่มทดลอง 1 คน กลุ่มตัวอย่างต้องมาโรงพยาบาลเพื่อเข้าร่วมการวิจัยในระยะตั้งครรภ์จำนวน 3 ครั้งและการเข้าร่วมการวิจัยในระยะตั้งครรภ์เป็นการใช้เวลานอกเหนือจากการมาฝากครรภ์ตามนัด ทำให้กลุ่มทดลองอาจใช้เวลาในการมาร่วมกิจกรรมบ่อยครั้งและระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยที่นานถึง 17 สัปดาห์ ทำให้กลุ่มทดลองขาดหายไประหว่างการเข้าร่วมวิจัย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved